

RIJEČ UREDNIKA

Od 2020. godine, stručna i naučna, arhivska i historijska javnost bogatija je za novi časopis koji donosi radove iz oblasti arhivske struke i historiografije. Časopis *Arhivski pogledi* izlazi u godini pandemije, u kojoj je izdavačka djelatnost doživjela stagnaciju, zahvaljujući grupi entuzijasta okupljenoj oko Društva arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona, koji je i izdavač časopisa.

Doprinos prvom broju časopisa, pored Redakcije i recenzenata dale su uvažene kolege, eminentni arhivski stručnjaci iz Slovenije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije.

Tradicija edukacije arhivista i arhivara, u organizaciji arhivskih stručnjaka sa područja Tuzle i tuzlanske regije traje već nekoliko decenija. Kroz edukaciju arhivista u arhivima i arhivara u registraturama, kontinuirano se davao doprinos afirmaciji i popularizaciji arhivske struke, te unapređenju arhivskog znanja i struke u Bosni i Hercegovini, ali i šire. Važan doprinos u tom smislu dalo je Društvo arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona, počev od osnivanja 1998. godine, pa sve do danas. Doprinos Društva arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona se ogleda kroz mnogobrojne segmente stručnog, naučnog, edukativnog, izdavačkog, te kulturnog djelovanja. Na izdavačkom planu, svakako najznačajniji doprinos vezan je za publikovanje respektabilnog časopisa *Arhivska praksa* (publikovan 21 broj), koji je bio zajednički izdavački projekat Društva arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona i Arhiva Tuzlanskog kantona. Nažalost, usljed djelovanja destruktivnih snaga navedeni projekat je ugašen.

Stoga se rukovodstvo Društva arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona odvažilo na pokretanje novog samostalnog časopisa, pod nazivom *Arhivski pogledi*. Ideja je bila da se u navedenom časopisu publikuju radovi sa Međunarodne arhivske konferencije, koju je 2019. godine organiziralo Društvo arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona. Kako je planirano, tako je i realizirano, te je 27. septembra u Tuzli, otvorena prva Međunarodna arhivska konferencija pod nazivom „Tuzlanski arhivski dani“. Konferencija je imala za cilj da dà doprinos afirmaciji i popularizaciji arhivske djelatnosti i arhivske struke u Bosni i Hercegovini, te stručnom osposobljavanju arhivskih kadrova u Bosni i Hercegovini i šire. Stoga, svjedočimo činjenici da rad i upornost, s jedne, te znanje i stručnost, s druge strane, na kraju, uvijek daju željeni rezultat. To je potvrđeno uspješnom organizacijom konferencije „Tuzlanski arhivski dani“, uprkos mnogobrojnim napadima i opstrukcijama, koji su imali za cilj rušenje i gašenje Društva arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona.

Prvi broj časopisa *Arhivski pogledi* donosi radove autora, koji su iste predstavili na pomenutoj Konferenciji 2019. godine. Riječ je o vrlo interesantnoj temi, koja je zaintrigirala ne samo arhiviste, nego i informacijske stručnjake, te historičare. Naime, 21. stoljeće pred arhivske, informacijske stručnjake, te historičare, nameće brojne izazove vezane za nastajanje, čuvanje, zaštitu, vrednovanje, te

korištenje e-zapisa. Svjesni činjenice važnosti ove problematike, Ogranizacioni odbor Konferencije odlučio je da tema Prve Međunarodne arhivske konferencije bude: *Elektronski zapisi kao historijski izvori četvrte generacije-značaj, zaštita i korištenje*. Na taj način se nastojalo da se kroz stavove arhivista, informacijskih stručnjaka i historičara, sagledaju, otvore važne teme i pitanja, ista problematiziraju i na koncu daju određena stajališta, stavove i smjernice daljeg djelovanja. Na kraju, izlaganja sa Konferencije pretočena su u radove koji su publikovani u prvom broju časopisa *Arhivski pogledi*. Nažalost, pandemija uzrokovana korona virusom, je onemogućila da svi autori dostave svoje radove. Stoga se od ukupno 17 predstavljenih radova na Konferenciji, u konačnici u časopisu publikovano jedanaest radova, eminentnih stručnjaka iz Bosne i Hercegovine, Slovenije, Hrvatske i Srbije.

Riječ je o zanimljivim radovima koji se odnose na važne i aktuelne teme. Tako istaknuti arhivski stručnjak i naučni radnik, Miroslav Novak iz Slovenije, donosi rad na temu: *O mogućnostima i potrebama korištenja umjetne inteligencije u arhivima*. Kolega dr. Gašper Šmid, također iz Slovenije, u svom radu donosi do sada nepoznate informacije i podatke, vezane za temu: *Zbirka stenografskih bilješki zapisnika sjednica predstavništva, senata i skupštine Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, odnosno Kraljevine Jugoslavije (1919-1939)*. Dr. Vlatka Lemić, arhivski stručnjak iz Hrvatske, u svom radu promišlja na temu: *Time Machine projekt: arhivske perspektive*. Kolegica Slobodanka Cvetković, iz Srbije, tretira značajno i aktuelno pitanje na temu: *Dokumenti istrgnuti iz konteksta - opasnost od manipulisanja naukom*. Jasmina Živković, također iz Srbije, se bavi analizom arhivskih propisa, a kroz temu: *Zaštita podataka o ličnosti kao izazov u vremenu elektronskih zapisa*. Tatjana Segedinčev, iz Istorijskog arhiva Subotica, iznosi pozitivno iskustvo vezano za Korišćenje „E-arhive“ u istraživanju na primeru čitaonice Istorijskog arhiva Subotice. Stjepan Prutki, iz Državnog arhiva u Vukovaru (Hrvatska), u svom radu, otvara pitanje pod nazivom: *Mogući metapodaci i njihovo povezivanje u opisu i korištenju digitaliziranih zemljišnih knjiga Državnog arhiva u Vukovaru*. Bosanskohercegovački arhivist, Omer Zulić, bavi se istraživanjem i analizom pitanja: *Uloga propisa u uspostavljanju sistema upravljanja e-zapisima u Bosni i Hercegovini*. Značaj stručnih, arhivskih asocijacija na planu unapređenja i razvoja arhivske struke, na primjeru Društva arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona, je tema interesovanja i istraživanja mladog arhiviste, Jasmina Jajčevića.

U koncepcijskom smislu časopis *Arhivski pogledi* se sastoji iz nekoliko cjelina. Budući da je časopis *Arhivski pogledi* težišno arhivski časopis, to će se i većina publikovanih radova odnositi na teme koje tretiraju pitanja iz arhivske struke. Budući da su arhivistika i historija tijesno povezane, te da ovakvi stručni časopisi podrazumijevaju blisku i obostranu saradnju i interesovanje arhivista i historičara, to se druga rubrika odnosi na radove koji se bave historijskim temama, a na osnovu arhivske građe. Ova rubrika, će donositi i radove koji se odnose na naučno-obavještajna sredstva u arhivima i prezentiranje arhivske građe.

Budući da je časopisima neophodno donositi informacije vezane za nova izdanja, kako stručna-arhivistička, tako i naučna, prevashodno historijska, to će se posebno poglavlje časopisa *Arhivski pogledi* odnositi na navedenu problematiku. Novosti vezane za stručne, naučne i kulturne aktivnosti arhivskih i srodnih ustanova kulture i arhivskih asocijacija, iz Bosne i Hercegovine i zemalja okruženja, te Evrope, bit će sadržane u posebnoj rubrici časopisa *Arhivski pogledi*. Na kraju časopisa, bit će štampani osnovni biobibliografski podaci autorá radova.

U vremenu pandemije i sveopšte stagnacije izdavačke djelatnosti, praćene nedostatnim izvorima finansiranja, bitno je istaći da je prvi broj časopisa *Arhivski pogledi* publikovan zahvaljujući nesebičnoj finansijskoj podršci Ministarstva za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona, te Fondaciji za izdavaštvo Sarajevo. Stoga im se na ovaj način srdačno zahvaljujemo.

Cilj časopisa *Arhivski pogledi* je okupiti što veći broj eminentnih arhivskih i informacijskih stručnjaka, te historičara, koji će kroz svoja istraživanja, radove, stavove, gledišta i zaključke davati smjer savremenoj arhivskoj struci, iznalaziti odgovore na mnogobrojna otvorena pitanja, prevashodno u dijelu zaštite, korištenja i upravljanja e-zapisima, te iznijeti dobra pozitivna iskustva, kao i odgovore na određene dileme. Bit će nam zadovoljstvo ukoliko na ovaj način i kroz radove publikovane u časopisu, te iznesena znanja, iskustva i stavove, doprinesemo boljoj pozicioniranosti arhivske struke u Bosni i Hercegovini, te boljoj i izvjesnijoj zaštiti arhivske građe, kao kulturnog naslijeđa, kako u arhivima, tako i registraturama.

Uredništvo

A WORD FROM THE EDITOR

From 2020, the professional and scientific, archival and historical public is richer for a new journal that presents papers in the field of archival profession and historiography. The journal „Arhivski pogledi“ (Archival Views) was published in the year of the pandemic, in which the publishing activity experienced stagnation, thanks to a group of enthusiasts gathered around the Association of Archival Employees in Tuzla Canton, which is also the publisher of the journal.

The contribution to the first issue of the journal, in addition to the Editorial Board and reviewers, was given by respected colleagues, eminent archival experts from Slovenia, Bosnia and Herzegovina, Croatia and Serbia.

The tradition of educating archivists, organized by archival experts from the area of Tuzla and the Tuzla region, has lasted for several decades. Through the education of archivists in archives and archivists in registries, they continuously contributed to the affirmation and popularization of the archival profession, and the improvement of archival knowledge and profession in Bosnia and Herzegovina and beyond. An important contribution in this regard was made by the Association of Archival Employees in Tuzla Canton, from its founding in 1998. until today. The contribution of the Association of Archival Employees of Tuzla Canton is reflected in numerous segments of professional, scientific, educational, publishing and cultural activities. In terms of publishing, certainly the most significant contribution is related to the publication of the respectable journal „Arhivska praksa“ (Archival practice, 21 issues published), which was a joint publishing project of the Association of Archival Employees of Tuzla Canton and the Archives of Tuzla Canton. Unfortunately, due to the action of destructive forces, that project was shut down.

Therefore, the management of the Association of Archival Employees in Tuzla Canton dared to launch a new, independent journal, called Archival Views. The idea was to publish papers from the international archival conference, which was organized in 2019. by the Association of Archival Employees in Tuzla Canton. As planned, it was realized on September 27th in Tuzla, as the first International Archives Conference, called “Tuzla Archives Days”. The conference aimed to contribute to the affirmation and popularization of the archival activity and the archival profession in Bosnia and Herzegovina, as well as the professional training of archival staff in Bosnia and Herzegovina and beyond. Therefore, we witness the fact that work and perseverance, on the one hand, and knowledge and expertise, on the other hand, in the end, always give the desired result. This was confirmed by the successful organization of the conference “Tuzla Archive Days”, despite numerous attacks and obstructions, which aimed to demolish and shut down the Association of Archival Employees in Tuzla Canton.

The first issue of the magazine Archival Views brings the works of the authors, who presented them at the mentioned Conference in 2019. This is a very

interesting topic, which intrigued not only archivists, but also information experts and historians. Namely, the 21st century imposes numerous challenges on archival, information experts and historians related to the creation, preservation, protection, evaluation, and use of e-records. Aware of the fact of the importance of this issue, the Organizing Committee of the Conference decided that the topic of the First International Archival Conference will be: *Electronic records as historical sources of the fourth generation - importance, protection and use*. In this way, through the views of archivists, information experts and historians, they tried to analyze, open important topics and issues, problematize them and finally give certain views, attitudes and guidelines for further action. Finally, the presentations from the Conference were prepared into papers published in the first issue of the journal Archival Views. Unfortunately, the pandemic, caused by the corona virus, made it impossible for all authors to submit their works. Therefore, out of a total of 17 papers presented at the Conference, eleven papers by eminent experts from Bosnia and Herzegovina, Slovenia, Croatia and Serbia were finally published in the journal.

These are interesting works related to important and current topics. A prominent archival expert and researcher, Miroslav Novak from Slovenia, brings a paper on the topic: *On the possibilities and needs of using artificial intelligence in archives*. Colleague dr. Gašper Šmid, also from Slovenia, brings hitherto unknown information and data related to the topic: *Collection of shorthand notes of minutes of sessions of the Representation, Senate and Assembly of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, ie the Kingdom of Yugoslavia (1919-1939)*. Dr. Vlatka Lemić, an archival expert from Croatia, reflects on the topic: *Time Machine project: archival perspectives*. Colleague Slobodanka Cvetković, from Serbia, treats a significant and current issue on the topic: *Documents torn out of context - the danger of manipulating science*. Jasmina Živković, also from Serbia, deals with the analysis of archival regulations through the topic: *Protection of personal data as a challenge in the time of electronic records*. Tatjana Segedinčev, from the Historical Archive of Subotica, presents a positive experience related to the use of the “E-archive” in research on the example of the reading room of the Historikal Archives of Subotica. Stjepan Prutki, from the State Archives in Vukovar (Croatia), in his work, opens a question entitled: *Possible metadata and their connection in the description and use of digitized land registers of the State Archives in Vukovar*. The Bosnian archivist, Omer Zulić, is engaged in research and analysis of the issue: *The role of regulations in establishing an e-record management system in Bosnia and Herzegovina*. The importance of professional, archival associations in terms of improvement and development of the archival profession, on the example of the Association of Archival Employees in Tuzla Canton, is the topic of interest and research of the young archivist, Jasmin Jajčević.

In conceptual terms, the journal consists of several sections. Since „Archival Views“ is mainly an archival journal, most of the published papers will refer to topics that deal with issues from the archival profession. Since archival science and

history are closely connected, and such professional journals imply close and mutual cooperation and interest of archivists and historians, the second section refers to works dealing with historical topics, based on archival records. This section will also bring works related to scientific and intelligence means in archives and the presentation of archival material.

Since it is necessary for journals to bring information related to new editions and releases, both professional-archival and scientific, primarily historical, this special chapter of the journal *Archival Views* will address the above mentioned issues. News related to professional, scientific and cultural activities of archival and related cultural institutions and archival associations, from Bosnia and Herzegovina and the surrounding countries, and Europe, will be contained in a special section of the journal *Archival Views*. At the end of the journal, the basic biobibliographic data of the authors will also be provided.

In the time of pandemic and general stagnation of publishing, accompanied by insufficient sources of funding, it is important to point out that the first issue of the journal *Archival Views* was published thanks to the financial support of the Ministry of Culture, Sports and Youth of Tuzla Canton and the Publishing Foundation Sarajevo. Therefore, we offer them our sincere thanks.

The aim of the journal *Archival Views* was to gather as many eminent archival and information experts and historians as possible, who through their research, works, attitudes, views and conclusions will give direction to the modern archival profession, find answers to many open questions, primarily in the field of protection. use and manage of e-records, and present good positive experiences as well as answers to certain dilemmas. We will be pleased if in this way and through papers published in the journal, presented knowledge, experiences and attitudes, we contribute to a better state of the archival profession in Bosnia and Herzegovina, and better and more certain protection of archival records, as cultural heritage, both in archives and and registries.

Editors